

ва лінгвокультурема української культури, яка займає особливе місце в концептосфері кожної окремої людини, оскільки передає розуміння людиною як світових, так і локальних конфліктів. Війна розкриває в людей і негативні, й позитивні риси характеру.

Отже, система знань про війну, акумульована в лінгвокультурному полі, передає інформацію, отриману українцями з різних інформаційних каналів та акумулює її в свідомості людини, пов'язуючи з тими локальними конфліктами, до яких причетна людина (як в романі М. Стельмаха), етнос вербалізує її та передає іншим членам етносу як «квант знання» (термін О. Кубрякової).

Список використаних джерел

1. Воробьёв В. В. Лингвокультурология (Теории и методы): Монография / В. В. Воробьёв. – М.: Изд-во РУДН, 1997. – 331с.
2. Дженкова, Е.А. Концепты «стыд» и «вина» в русской и немецкой лингвокультурах: дис. ... канд. филол. наук / Е.А. Дженкова. – Волгоград, 2005. – 236 с.
3. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови / С. Караванський. – Вип.2. – К.: «Українська книга», 2004. – 446с.
4. Кононенко В.І. Українська лінгвокультурологія: навч. посіб. / В.І. Кононенко – К.: Вища шк., 2008. – 327с.
5. Мех Н.О. Лінгвокультурема Логос: когнітивний, прагматичний, функціонально-стилістичний аспекти: автореф. дисертації доктора філолог. н. / Н.О. Мех. – К., 2009. – 41с.
6. Словники синонімів української мови / автори А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк, С.І. Головащук та ін. – К.: Наукова думка, 1999. – Т.1. – 1026 с.
7. Словник української мови. В 11-ти томах. – К.: Наукова думка, 1970-1980. – Т.1. – с.669.
8. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка / пер. с нем. и доп. О. Н. Трубачева / М. Фасмер. – М.: Прогресс, 1967. – Т.1 (А – Д). – 798 с.
9. Фразеологічний словник української мови / уклад. В.М. Білоноженко, В.О. Винник, І.С. Гнатюк та ін. – К.: Наук. думка, 1993. – Кн. 1. – 528с.
10. Храмова, Ю.А. Концептуальная диада «лицемерие-искренность» (на материале русского и английского языков): автореф. ... дис. канд. филол. наук / Ю.А. Храмова. – Волгоград, 2010. – 24 с.

Summary. Every language has a set of universal words, which correspond its language world picture. In Ukrainian language world picture «world» means the knowledge about all local and big conflicts, which affect the interests of Ukraine.

Key words: linguistic culture conception, linguistic culturology, war, information, quantum of knowledge.

Отримано: 27.09.2012 р.

УДК 821.161.2.09

В.П.Мацько

ІДЕЙНО-ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ В.ВИННИЧЕНКА В РЕЦЕПЦІЇ ГРИГОРІЯ КОСТЮКА

Вперше в українському літературознавстві автор статті намагається розкрити образ В.Винниченка в рецепції Григорія Костюка. В аспекті дослідження особливу увагу звернено на призабуте газетне інтерв'ю В.Винниченка, в якому він потлумачує власне бачення суспільного й літературного розвитку України, життя української еміграції.

Ключові слова: літературознавство, Г.Костюк, В.Винниченко, ідейно-художній образ, винниченкознавство, «однобічники».

Постановка проблеми. По-перше, у вітчизняній хрестоматійній літературі намітилися негативні тенденції обмовчування тих постатей, які внесли вагому частку в розвиток української літератури. Ось кілька прикладів. Доктор філософії з Канади Олександра Копач-Яворська (1913 – 1998) двічі друкувала «Хрестоматію з нової української літератури» для шкіл і курсів з українознавства (перше видання: Торонто, 1970; друге видання: Львів, 1993). Ані в першому виданні, ані в другому не знайшлося місця для Г.О.Костюка, який багато літ очолював еміграційну спілку письменників «Слово». На цьому посту його змінив Остап Тарнавський (1917-1992), який

у цій же хрестоматії, на подив, репрезентує не поезію, а літературознавство – дослідження про роман Л.Мосендза «Останній пророк». Ще один приклад, у Харкові надруковано хрестоматію «Українська література» (Х.:Торсінг, 2000, упорядники А.Уліщенко, В.Уліщенко), в якій також не мовлено про те, що Г.Костюк очолював Об'єднання українських письменників «Слово». Тим більше, що тут надруковано дослідження «Творчість письменників-емігрантів» (с.195). Остап Тарнавський надрукував книгу «Літературний Львів», але й він про свого попередника, старшого колегу і товариша лише побіжно згадав (с.95) про те, що він, як і його побратими, друкувались у «Наших днях» (с.136). Однак, автор разом з тим чимало місця відвів стосункам з Тодосем Осьмачкою [1, 95]. Свідоме замовчування чи підтасовка фактів? Такі промахи в історії літератури не допустимі. Тим більше, коли хрестоматія призначена для шкіл. Адже вчителі, учні повинні знати, що до О.Тарнавського в 1954 – 1975 рр. організацію українських письменників «Слово» очолював Григорій Костюк.

Найоб'єктивніше до висвітлення цієї проблеми підійшов Анатолій Фасоля, який надрукував статтю «Об'єднання українських письменників «Слово»: пошук координат триває» [2]. Однак, якщо філолог Володимир Жила (1919 – 2004) говорить про започаткування «Слова» з 1954 року (звідси бере витоки «костюківський період»), то А.Фасоля керівництво «Словом» приписує Г.Костюку з 1958-го, тобто, відтоді, як на першому з'їзді (Нью-Йорк) затверджено голову об'єднання. Сам же Г.Костюк відлік веде з 25 червня 1954 року, коли була створена група й проведена основоположна нарада українських еміграційних літераторів. Під грифом «Слова» з цього часу починають виходити книжки письменників [3].

Відкриваючи перший з'їзд об'єднання українських літераторів, що відбувся в Нью-Йорку 6-7 грудня 1958 року, Григорій Костюк говорив: «Живемо далеко від рідного краю і народу, але не вважаємо себе духовно відірваним від нього. Живемо серед чужого моря, але тим гостріше відчуваємо запах рідного слова. Любимо, плекаємо і плекатимемо до того часу, коли український літературний процес в еміграції ні лється в єдине могутнє літературне життя на вільній українській землі. Ми в це віримо і з цією вірою працюємо в нийгяжчих еміграційних умовах» [4, 5]. Ось де вичерпна відповідь дослідникам еміграційного літературного процесу М.Ільницькому, В.Жилі.

Адже не лише «ця проста і непретензійна назва ховала в собі символічний зміст, – як пише М.Ільницький, – бо із цим поняттям асоціюється давня українська традиція («Слово про закон і благодать» митрополита Іларіона, «Слово о полку Ігоревім»)» [5], а передовсім, збереження рідного слова в чужомовному середовищі, бо саме у такій обстановці «гостріше відчуваємо запах рідного слова» (Г.Костюк). У наведеній цитаті Г.Костюка водночас і дешифрується відповідь Володимиру Жилі, який припинення діяльності «Слова» (грудень, 1997 р.) зводить до того, що неефективно діяла президія, а також через брак членів – українських письменників Канади, зокрема закриття відділень в Едмонтоні й Торонто [6]. Суть закриття об'єднання полягає не в організаторських здібностях останнього чоловіго Лідії Палій, а, в першу чергу, у вичерпаних статутних засадах. І про це чітко заявив ще 1958 року Г.Костюк. Наприкінці ХХ століття український еміграційний літературний процес волею історичних обставин зіллявся в єдине могутнє життя. В грудні 1991 року Україна проголосила спою незалежність. Президент УНР в екзилі Микола Плав'юк передав повноваження всенародно обраному Президентові України Л.Кравчуку. Чимало еміграційних письменників поповнили ряди Національної Спільноти письменників України (Д.Нитченко, Ольга Мак, Г.Костюк, Ю.Шевельов, Е.Андієвська, Ю.Бойко та інші), твори У.Самчука, І.Багряного, В.Барки, Є.Маланюка стали хрестоматійними, їх включили до шкільної програми. Отже, відпала потреба розвивати літературу у двох потоках: еміграційному й в Україні. Усе логічно.

По-друге, дослідники творчості Г.Костюка оминають фундаментальну працю вченого «Володимир Винниченко та його доба», в якій постає проблема наукового вивчення відомого письменника. Тому логічно впливає мета цієї статті: розкрити, дешифрувати думки Г.Костюка щодо моделювання ідейно-художнього образу В.Винниченка, а також в аспекті дослідження зацентрувати на досі обмовчуваному дослідниками інтерв'ю «В.Винниченко про себе й про українських «однобічників».

Відомо, що чимало років життя академік Г.О.Костюк присвятив дослідженню життя і творчості Володимира Винниченка. Про це сам учений виклав свій погляд надто скрупульозно у розділі «Моя Винниченкіана» [7]. Він очолював комісію УВАН (Української вільної академії наук) з вивчення і збереження спадщини В.К.Винниченка. Шістдесят років тому Григорій Олександрович звернувся до українців у розсіянні, розповів про відвідини «Закутка», де останні сімнадцять років прожив В.Винниченко; «відкритим листом» він звертався до українців із закликом допомогти матеріально у збереженні цінної спадщини письменника [7, 370]. А 1953 року виходить збірник «Володимир Винниченко: статті й матеріали» (Нью-Йорк, ВУАН). Тут Г.Костюк під псевдонімом Б.Подольак помістив своє перше дослідження про письменника «Остання резиденція В.Винниченка» (с. 16 – 41). Однак, історик літератури описав не лише місце, пов'язані з Во-

лодимиром Винниченком у Франції, а й подав невідомі до цього часу біографічні дані, описав архів і бібліографію письменника, рукописи недрукованих творів, назвав ті, що друкувалися іншими мовами. Причому кожна позиція супроводжувалася науковим апаратом: посиланнями, першоджерелами тощо. У цьому й полягає новизна та науковість, бо завдяки вченому-філологу Г.Костюку чимало матеріалів уперше введено у науковий обіг.

Спадщину письменника врятовано, її помістили в архіві східноєвропейської історії та культури Колумбійського університету (Нью-Йорк). Але вчений на схилі літ переймається й цією проблемою. Він прагне, щоб усі матеріали потрапили в Україну: «Відтоді ось уже понад 20 років він доступний для дослідників з усіх країн світу, – пише учений-філолог. – У такому стані він очікує того історичного моменту, коли згідно із заповітом покійної дружини письменника Р.Я.Винниченка цей архів буде передано справжньому його власникові – Інституту літератури АН України у Києві» [5, 140].

Журнал «Сучасність» (листопад, 1971) друкує статтю Г.Костюка «Деякі проблеми наукового вивчення В.Винниченка». Він детально розглядає аспекти досліджень в ділянці винниченкознавства. На думку вченого, має бути чотири аспекти: історико-літературний, біографічний, суспільно-політичний і філософсько-етичний. Завдяки Г.Костюку у світ вийшли посмертні твори В.Винниченка – це роман «Слово за тобою, Сталіне!» (Нью – Йорк, 1971), повість «На той бік» (Нью-Йорк: ВУАН, 1972), «Щоденник» (Едмонтон-Нью-Йорк, 1980). Кожне з цих видань літературознавець старанно проредагував, як учений – філолог прокоментував деякі терміни і незрозумілі місця, подав докладну бібліографію, написав примітки і передмову. Наприклад, випускаючи у світ роман «Слово за тобою, Сталіне!», професор Г.Костюк пише передмову «Володимир Винниченко та його останній роман». Текст розлогої передмови розміщено на 60 сторінках. Дослідник-Костюк оперуючи досі невідомими матеріалами, вперше у науковому літературознавстві широко висвітлює життєвий і творчий шлях майстра пензля і слова, а особливо останні роки перед смертю Винниченка, по-науковому трактує роман, звертаючи увагу читачів на філософсько-етичні, суспільно-політичні аспекти, що так позірно постають у цьому прозовому творі.

Усі статті-розвідки з винниченкознавства, що упродовж тридцяти років публікував учений-літературознавець, склали основу книги «Володимир Винниченко та його доба» (Нью – Йорк, 1980) і яку автор люб'язно подарував її мені з таким написом: «Віталію Петровичу Мацьку – землякові й трудівникові на літературній ниві – з подякою за «ЛітературнеПоділля». Але то тема для іншої розмови.

Працю «Володимир Винниченко та його доба» літературознавець започатковує висвітленням проблематики наукового вивчення В.Винниченка. Виокремлюються й підрозділи, присвячені стосункам письменника з Лесею Українкою, Сергієм Єфремовим. Автор зосереджує увагу й на записниках письменника, а також на місії Винниченка в Москві і Харкові 1920 року. Апелюючи до щоденників та газетних публікацій того періоду, автор книжки про Винниченка зазначає, що «хронологічно місія В.Винниченка тривала рівно чотири місяці. Її визначають такі дати: 24 травня 1920 року...переїхав радянський кордон і виїхав до Москви. Рівно через чотири місяці – 23 вересня 1920 року – він уже повернувся за кордон» (с.218). Чому виїхав за кордон, то постає образ далекоглядного письменника в розмові з наркомом закордонних справ Георгієм Чічеріним. Літературознавець уточнює: «Вже з цієї розмови Винниченко побачив, що для всіх тих, які стоять за плечима Чічеріна, не комунізм, а цілість імперії важить найбільше. Націоналізм починає перекирвати комунізм. Одне слово, почалася нещира дипломатична гра з Винниченком» (с.219).

Описуючи в подробицях ідейно-художній образ Винниченка, у такий спосіб Г.Костюк намагався донести до громадськості, українських емігрантів правду про «співробітництво» українського письменника в радянському уряді. Ця подія за кордоном обростала легендами. Разом з тим, з певних причин літературознавець, як, утім, й інші дослідники, обминув газетну розмову Винниченка про себе й українських «однобічників».

Г.Костюк резюмує: обстоюючи національну незалежність України, розв'язання національного питання, В.Винниченко пов'язував з демократичним розвитком (національним і соціальним), що виключає будь-які форми насильницької централізації, панування одного народу над іншим. Національне письменник розумів у вимірах загальнолюдського. Загрозу демократичному та національному розвитку України В. Винниченко вбачав у відсутності єдності та згуртованості українського народу, а особливо його провладу. Майбутнє України пов'язував з вільною, рівноправною, справедливою федерацією, яка відповідає цілям соціального прогресу, проте не має нічого спільного з «єдиномедлимим мисленням» та діями. Така федерація має будуватися на засадах самостійної державності, цілковитої незалежності України, збереженні української мови в усіх інститутах, урядових установах, школах, активізації національної самосвідомості народу в розбудові своєї державності, розвитку культури. Відтак стає зрозуміло, що В.Винниченко прихильно поставився до організації СРСР, однак виступав з принциповою і виправданою кри-

тикою національної політики більшовиків, радянського уряду за недооцінку ними національних інтересів та обмеження національних прав республік. Звідси й ідейне розходження з Г. Чічеріним.

Чимало праць створив Винниченко за кордоном, і «Конкордизм» на сьогодні чи не став основоположним серед дослідників етичного кодексу. Його етична концепція «конкордизму» (лат. – погодження) – своєрідний аналог теорії конвергенції: шукати компромісні шляхи взаємовідносин між державами з різними соціально-політичними системами, налагоджувати між ними співробітництво, зближувати через мирне економічне змагання. З цими ідеями письменник звертався до урядів і суспільної думки на планеті, до Організації Об'єднаних Націй, обстоюючи пріоритети політичної гармонізації світу без військових протидіянь та експансій.

А як власне у житті письменник ставився до себе, друзів, до чужих і своїх ідей, – саме про це йдеться в газетній публікації, яка нещодавно потрапила до мене аж з Канади. Після смерті Олександра Смотрича, вдова письменника надіслала невеличкий архів, у якому знайшов вирізку з газети «Українські вісті» (до речі, з цією редакцією активно співпрацював Григорій Костюк). Щотижнева газета почала виходити 1945 року в Новому Ульмі (Німеччина) й підтримувала позицію Української Національної Ради. На жаль, дати не зазначено, але з тексту випливає, інтерв'ю газеті письменник дав у межах грудень 1947 – весна 1948 року.

На запитання кореспондента, що написано з белетристичних творів, Винниченко відповідав: «Написано за все перебування в еміграції (27 років) багато річей, які не варто перераховувати. Я мав колись намір видати деякі з них в укр. видавництвах на еміграції, але ставлення до мене керівних елементів її унеможливило реалізацію цього наміру. Я зробив переклади деяких своїх річей на фр. мову і зробив заходи у фр. видавництвах щодо видання їх. Але на перешкоді стало те саме вороже ставлення отих керівних елементів, – вони вживали всяких заходів, щоб не допустити до видання перекладів моїх праць, головним чином виставляючи мене перед видавцями за большевика. (На цій же підставі мене не було допущено ні до Швейцарії на Соціалістичний Конгрес, ні до Америки, і все заходами українців). А на Україні після смерті Скрипника і посилення наступу русского націоналізму на українську культуру так само увірвалася яка-будь змога видавання моїх річей. Позбавлений змоги мати збут витворів моєї праці, я припинив усякі заходи щодо видання їх, не припиняючи роботи, коли обставини мого життя те дозволяли». Як мовиться, інформація з перших вуст. Отже, і за кордоном письменник дотримувався соціалістичних ідей, які не сприймалися значною частиною емігрантів, а то й піддані дискредитації.

Для дослідників винниченківського конкордизму є також цікаві думки з цього приводу: «... часом працював над обробкою того матеріалу, який я виніс із усього свого попереднього життя та з досвіду і шукання різних шляхів розв'язки насущних проблем людського існування. Обробка та скомпонувалась у цілу систему висновків, у цілу концепцію життя і діяльності людей, яку я назвав конкордизмом. Про неї в еміграції ширяться цілком неправдиві чутки. І наскільки вони обґрунтовані, може посвідчити той факт, що конкордизм називають «толстовством», яке в дійсноеті є **цілковитою протилежністю конкордизмові** (виділення ред. – В.М.) в усіх відношеннях. Я виклав цю систему в книзі, що має заголовок «Конкордизм», і хотів би видати її, але розмір її (біля 500 сторінок) ставить здійсненню цього хотіння велику перешкоду, не кажучи вже про зміст її. Я зробив стислий виклад (сторінок на 150—200) під назвою «План будівництва щастя», але боюсь, що й його не зможу видати. Тому я закінчив тепер ще стисліший виклад у брошурі під заголовком «Основи конкордизму і самостійність України». Але чи найду видавця хоч на неї?».

Григорій Костюк з пієтетом, шанобливо ставиться до творчої спадщини В. Винниченка, переймається його долею, і таке ставлення свідчить про те, що йому імпонують ідеї письменника, передовсім його класичні твори, відтак їх треба зберегти для наступних поколінь. Г. Костюк не належав до «однобічників» – ні до лівих, ні до правих. Він був поміркованим центристом.

Щодо інших, то в розмові із журналістом газети «Українські вісті» В. Винниченко детально виклав свою позицію. Оскільки в Україні стаття досі невідома, тут дозволимо собі ввести у науковий обіг більш розгорнуту цитату Винниченка: «Мої пояснення хоробливістю, покаліченістю провідних елементів однобічної течії їх теж не задовольнили (*європейських журналістів*. – Примітка моя). Вони все ж таки ніяк не могли зрозуміти й заспокоїтись. Вони хотіли навіть висловити своє здивування та навіть протест у пресі. Але я вмовив їх цього не робити, – крім зайвого сорому нашої нації це нікому нічого не дало б. Але вони мені почали ставити такі питання, з яких я міг зрозуміти, що у них виник сумнів, чи правильні були їхні зібрані раніше інформації, чи можна взагалі нашу націю зачислити до націй культурних, чи не є це півдикунська орда під проводом шаманів, яким, очевидно, просто не зрозумілі й непотрібні ні культурні цінності, ні культурні робітники, які (шамани) через це так легко і «викидають із нації» тих робітників, якщо вони їм чимсь не догодили. Книжку про Україну, яку збирались ці журналісти писати, вони не видали.

Через що саме, не знаю. Може, через те, що писати про незалежність і державність півцивілізованої нації, яка ще не доросла до самостійності і гідна бути, власне, тільки

колоніальною нацією, є для їхнього реноме європейських журналістів річ ризиковна? (*інтерв'ю Винниченко європейським журналістам давав 1938 року. – В.М.*).

Таке було моє матеріальне становище перед війною. Таким, якщо не гіршим воно є й тепер. Але цікава маленька деталь. В той час, як я мрію про посаду нічного сторожа, щоб мати змогу купувати досить капусти і трохи яблук, в цей час однобічники-большевики на Україні інформують читачів своїх газет, що я, продавши Україну капіталістам, об'їдаюся кав'ярами і заливаюся шампанським. А однобічники українські в своїх газетах розповідають, як я, продавши Україну большевикам, проводжу свій час по паризьких каварнях та шинках. Хіба ж не пречудесна гумористика життя?

Та й ще одна, зовсім маленька, але теж досить гумористична і характерна деталька. Ті самі журналісти здивовано спитали мене: «Які це дивні українці давали до енциклопедичного словника Ляруса відомості про українських видатних діячів? Вони подали ім'я русського генерала Скоропадського, який, як нам відомо, до окупації німцями в 1918 році України ніколи нічим не виявляв себе як українець, взагалі нічим ніде не відомий. Німецькі генерали зробили його на два місяці оперетковим гетьманом, його разом з німцями український народ вигнав із України і тепер раптом його ім'я вміщено українцями (бо хто інший міг подавати дані про Україну, як не українці?) як ім'я видатного діяча України, як майже національного героя. А вас, першого голову українського революційного уряду, голову Директорії, найбільшого письменника України, вас – навіть по імені не згадано. Як же це можна зрозуміти!?. Це ж якийсь комічний абсурд? І комічний, і шкідливий для вас самих, українців!»

Я пишу це тепер без ніякого недоброго почуття до колишніх однобічників, які подавали ці відомості, і які взагалі ставились і ставляться до мене з ворожістю. Ні ворожости, ні тим паче ненависти в мене до них немає. Але немає й того непротивенства злу чи християнської любови до ворогів своїх, які мені приписують люди, що не знають іншого ставлення до людей. Ні ненависти, ні любови, а тільки конкордистське ставлення. А яке саме воно, не в цьому короткому інтерв'ю пояснити трудно».

Григорій Костюк не входив до списку «однобічників» ні лівих, ні правих. Він був поміркованим центристом, вченим, який насамперед бачив перед собою класичні художні твори українського письменника, велику спадщину якого необхідно зберегти для нащадків. Він по суті був одностороннім В.Винниченка. Навіть після смерті письменника захищав його від «однобічників»-критиків. Так, у журнальній публікації «Як ми критикуємо?» (ж. «Нові дні») у двох числах (травень, червень) за 1973 р. Григорій Костюк захищає творчість Винниченка від «пасії» (*вислів Костюка. – В.М.*) В'ячеслава Давиденка. Автор резюмує: « Нехлюйство літератора викликає не тільки посмішку, але й недовір'я до всіх його розважань... статті свої пише на коліні, покvapно» (с.247).

Із мовленого вище напрошується логічний висновок. Григорій Костюк ідейно-художній образ В.Винниченка змодельював у раціональній концепції, виходячи з того суспільного «розвороту», тієї епохи, в якій довелося жити і творити письменникові. Зі смертю Костюка, як зазначено в некролозі, «відійшла ціла епоха української літератури ХХ століття, активним учасником і літописцем якої він був» [8, 94]. Чи знав письменник про політичні погляди і думки Винниченка, викладені ним у вищезгаданому газетному інтерв'ю. Мабуть, знав, але про це не писав, аби зайвий раз не дратувати «однобічників» і не викликати вогонь на себе. Він і так натерпівся від них. Про це згадав під час виступу на урочистостях з нагоди вручення йому літературної премії імені В.Винниченка [9]. Г.Костюк логічно довів, що політичне минуле не мусить лягати тінню на багатогранну літературну діяльність українського письменника, бо його твори справді стали класичними. Щоб підтвердити своє обґрунтування, вчений вдався до арифметичних обрахунків амплітуди коливання критичних виступів на появу творів В.Винниченка. Вона досить-таки широка, але розмаїття думок ще більш увиразнює світогляд письменника, його внутрішній романтичний і бунтарський світ. Багатогранна невтомна діяльність академіка Григорія Олександровича Костюка – основоположника винниченкознавства – служила великій справі національного і державного відродження України.

Список використаних джерел

1. Див.:Тарнавський Остап. Літературний Львів: 1939-1944 / Остап Тарнавський. – Льв.: Просвіта, 1995. – 156 с.
2. Українська література в загальноосвітній школі. – Листопад-грудень, 2001. – С.8-13.
3. Див.:Гуменна Докія. Багато неба: збірка нарисів / Докія Гуменна. – Нью-Йорк: Об'єднання українських письменників «Слово», 1954.
4. Див.: Слово / збірник 2. – 1964. – С.5; Слово / зб.12. – Вудсток, 1990. -С.442.
5. Ільницький Микола. Запах рідного слова серед чужого моря / Микола Ільницький // Дзвін. – 1995. – №4. – С.140-151.

6. Див.: Жила В. Об'єднання українських письменників «Слово» (1954-1997) / Володимир Жила. // Визвольний шлях. – 2000. – №1. – С.78.
7. Костюк Григорій. Зустрічі і прощання: книга друга / Григорій Костюк. – Едмонтон-Торонто, 1998. – С.298-370.
8. Григорій Олександрович Костюк // Слово і час. – 2002. – №11. – С.94.
9. Див.: Костюк Григорій. Клоню свою голову перед Україною / Григорій Костюк. // Слово і час. – 2007. – №10. – С.36-39.

Summary. For the first time in Ukrainian study of literature the author of the article tries to reveal the image of V.Vynnychenko in the reception of Hryhorii Kostiuk. In the aspect of the research special attention is paid to slightly forgotten newspaper interview of V.Vynnychenko, where he explains his personal vision of social and literary development of Ukraine, life of Ukrainian immigration.

Keywords: study of literature, H. Kostiuk, V.Vynnychenko, idea-artistic image, study of Vynnychenko's works, «odnobichnyku».

Отримано: 21.09.2012 р.

УДК 821.111-31(73).09

А.І. Миколайчук

AMERICAN HISTORY IN TONI MORRISON'S NOVELS

У статті розглядається мотив історії афроамериканців у наративних стратегіях роману лауреатки Нобелівської премії афро-американської письменниці Тоні Моррісон «Джаз». Проаналізовано роль персонажів-наторів від першої особи та «всезнаючої» неназваної оповідачки – третьої особи..

Ключові слова: Тоні Моррісон, оповідач, наративні стратегії, історія афро-американців.

The novel of African American writer and Nobel Laureate Toni Morrison «Jazz» returns us to narrative and thematic territory closer to that of Faulkner's *Absalom, Absalom!* Stylistically, Morrison's multi-voiced novel recalls Faulkner's work in its array of narrative perspectives and in its easy slippage between present and past. Thematically, Morrison explores the story of the son – so integral to Faulkner's novel – as well as that of the daughter. These similarities, along with the shared focus on the American South, make Morrison's work a fitting finale for this study of narrative, family, and history. And in concentrating on a particular era in African American history (from Reconstruction to the Harlem Renaissance) Morrison opens up yet another perspective on the consequences of loss, the experience of dislocation, and the possibilities of redemption that each of the previous writers has grappled with.

The novel's historical setting suggests its emotional arc. From Reconstruction to the Great Migration to the Harlem Renaissance, the novel's major events move from violence, loss, and disconnection to vitality, success, and even triumph. The hopeful, even redemptive pattern that these historical events suggest correlates with the lives of the novel's central characters, which move through suffering and despair into reconciliation and vitality. The optimism inherent in this storyline is, as the progression of historical events suggest, hard-won – even, as historical hindsight reminds us, fragile. As Morrison suggests, the movement from loss to vitality, on both a cultural and a personal level, is not without pain or even disaster [2, p. 283-296; 7, p. 291-316; 1, p. 63-76].

Through the novel, Morrison insists that the ability to work through that pain, to recognize the impact of those disasters, is related to the ability to narrate them. But she also implies that narration does not always diminish pain, nor does it necessarily yield insight. In fact, narrative acts may be misleading or even deceptive, preventing insight or change and perpetuating delusion. Most importantly, the ability to recognize pain – both in oneself and in the other – may not occur through narrative at all. Morrison's novel goes further in its exploration and enactment of this ambivalence around narrative powers.

This ambivalence is apparent both in the style of narration and in the relationships between the characters; in fact, it is indicated in the title of the novel itself, which refers to a mode of communication, a method of expressing emotion, and a medium of cultural transformation that has nothing to do with language or with the linear sequencing that spoken or written narrative traditionally relies upon. Much has been written about the stylistic resemblances between «Jazz» and jazz (the break up of sequence and time, the interplay between individual voices, and the repetition of and elaboration upon a theme) and these elements are certainly crucial to understanding Morrison's